

Roll No.

--	--	--	--	--	--

Candidates must write the Code on the title page of the answer-book.

- Please check that this question paper contains **8** printed pages.
- Code number given on the right hand side of the question paper should be written on the title page of the answer-book by the candidate.
- Please check that this question paper contains **17** questions.
- **Please write down the Serial Number of the question before attempting it.**
- 15 minute time has been allotted to read this question paper. The question paper will be distributed at 10.15 a.m. From 10.15 a.m. to 10.30 a.m., the students will read the question paper only and will not write any answer on the answer-book during this period.

ମୁଖ୍ୟମାତ୍ର

MANIPURI

ମେଧା : ମାତ୍ର ୩

ମୁଖ୍ୟମାତ୍ର ଅନୁଷ୍ଠାନ : 100

Time allowed : 3 hours

Maximum Marks : 100

SECTION A — Grammar

१(१)	<p>କଦେଗାନ୍ତେବୁ କୁଟେବୁ କୁଣ୍ଡଲ୍ଲ କୁଣ୍ଡଲ୍ଲ ? କଦୁଳାରୀଯଳ୍ଲ କଥା</p> <p>କୁଣ୍ଡଲ୍ଲ ? ଦୁଇମ ପାହିମ ଗାନ୍ତେଲ୍ଲ ॥</p>	$1+1+5=7$
१(२)	<p>ନାହିଁ ପାହିଲ୍ଲ ନାହିଁ ପାହିଲ୍ଲ ନାହିଁ ପାହିଲ୍ଲ ନାହିଁ</p> <p>ନାହିଁ କେଣାହୁ ॥</p>	$(1+1+3=5)$ 5 (5)
१(३)	<p>କଦେନ ଗାନ୍ତେବୁଚିତ୍ତ କେତେଗାନ୍ତେବୁଚିତ୍ତ ଏବଂ କୁଳମତ୍ତ କଦୁଳାରୀ</p> <p>କେତେଗାନ୍ତେବୁଚିତ୍ତ କେତେବୁଚିତ୍ତ କେଣାହୁ ॥</p> <p>ଏ) ଏହେବୁ , ଶୁଣିନ୍ତି ଏହେବୁ କେତେବୁଚିତ୍ତ କେତେବୁଚିତ୍ତ ॥</p> <p>ବ) କୁଳମତ୍ତ ସବୁଗା ଗୋପନୀୟ ?</p> <p>ମ) ଏହେବୁ କୁଳମତ୍ତ କୁଳମତ୍ତ ॥</p> <p>ଘ) କେଜୁ କବିତାରେ , ଏବଂମତ୍ତ ସବୁଗାନ୍ତେବୁଚିତ୍ତ ॥</p>	$1\times 5=5$
१(४)	<p>କଦେନ ଗାନ୍ତେବୁଚିତ୍ତ କେତେଗାନ୍ତେବୁଚିତ୍ତ ଏବଂକୁ କଦେନ ଦୈନିକ</p> <p>କଦୁଳାରୀ ଦୈନିକ କେଣାହୁ ॥</p> <p>କାଳେବୁ ଏବୁଚିତ୍ତ ଲୋକଙ୍କ ଗାନ୍ତେବୁଚିତ୍ତ , ଏହୁଙ୍କ କେତେବୁଚିତ୍ତ</p> <p>କେତେବୁଚିତ୍ତ କଲେବୁ କଲେବୁ କଲେବୁ ॥</p> <p>ଏ) କଲେ ଏବୁଚିତ୍ତ ଲେଖି ଏହୁଙ୍କ ଗାନ୍ତେବୁଚିତ୍ତ ଗୋପନୀୟ ॥</p> <p>ବ) ଦୁଇବୁଚିତ୍ତ ଗାନ୍ତେବୁଚିତ୍ତ କେତେବୁଚିତ୍ତ କେତେବୁଚିତ୍ତ</p> <p>ଲେଖିବୁଚିତ୍ତ ଲେଖିବୁ ॥</p> <p>ମ) ଏହେବୁ କିମ୍ବା କେତେବୁଚିତ୍ତ କେତେବୁଚିତ୍ତ ॥</p> <p>ଘ) ଏବଂ-ଏବଂ ! କାହିଁବୁଚିତ୍ତ କେତେବୁଚିତ୍ତ ଲେଖିବୁ ॥</p>	$5\times 5=25$ $(1\times 5=5)$

SECTION B – Comprehension

ੴ(5)	<p>ਸਹੋਦਰ ਰੇਖਾਂ ਅਤੇ ਸੁਜਾਵ ਦਿਲ੍ਹੀ ਗੋਲਾਂ ਗਾਰੋਕਾਂਘ ਜੇਤੁਹਿਨੀਆਂ ਗੋਲੈਡੂਮ ਗਾਰੋਤੂ </p> <p>ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਣੀਆਂ ਪਾਥਰਾਂ ਸੁਲਾਹਾਂ ਗੋਲਾਂ ਏਹੁ- ਭਾਵੁਂ ਦੇਵਟੂਹਾਂ ਟੌਜ਼ਮਿਓ ਕੋਣੇਤੁਹਾਂ ਲਸ਼ਕੁਗਾਂ ਦੁਰੋਤਾ ਗੋਲਾਂ ਮੁੰਡੁਹਾਂ ਟੈਨਬੁਹ ਗੁਲਸ਼ਕਾਂ ਏਵਟੂਹਾਂ ਸਾਰਾਂ ਸਹੋਦਰੇ ਜੇਤੁਹ ਫੁਲਾਂ ਗੋਲੈਨਸਤੂੰ ਸਹੋਦਰੇ ਗੋਲੈਨਾਂ ਝੁਕ ਵਾਲਾਂ ਸਾਡੇ ਟੌਜ਼ਮਿਓ ਸੋਲੈਕਾਹਾਂ ਸੋਲੈਕਾਹਾਂ ਸਾਡੇ ਪਸ਼ੁਕਾਹਾਂ ਤਾਂਹਾਂ ਸਹੋਦਰੇ ਸੋਲੁਹਾਂ ਸੋਲੁਹਾਂ ਸਾਡੇ ਦੁਰੋਤਾ ਏਵਾਹਾਂ ਪਾਣੀਆਂ ਏਵ- ਟੂਹਾਂ ਗੋਲੈਨਾਂ ਏਵਾਹਾਂ ਪਾਣੀਆਂ ਗੁਲੁਹਾਂ ਏਵ- ਟੂਹਾਂ ਗੋਲੈਨਾਂ ਏਵਾਹਾਂ ਪਾਣੀਆਂ ਗੁਲੁਹਾਂ ਏਵ- ਟੂਹਾਂ ਗੋਲੈਨਾਂ ਏਵਾਹਾਂ ਪਾਣੀਆਂ ਗੁਲੁਹਾਂ ਏਵ- ਟੂਹਾਂ </p> <p>ਅ) ਸਾਹੋਦਰੇ ਪਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਲਸ਼ਕੁਗਾਂ ਕਿਵੇਂ ਸਾਡੇ ਗੋਲੈ- ਨਾਹਾਂ ? ੯(1)</p> <p>ਅ) ਅਤੇ ਲਸ਼ਕੁਗਾਂ ਸਾਹੋਦਰੇ ਪਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਲਸ਼ਕੁਗਾਂ ਏਹੁ- ਅਤੇ ਗੁਲੁਹਾਂ ਕਿਵੇਂ ਸਾਡੇ ? ੯(2)</p> <p>ਅ) ਏਵਟੂਹਾਂ ਸਾਹੋਦਰੇ ਅਤੇ ਲਸ਼ਕੁਗਾਂ ਏਵਾਹਾਂ ਕਿਵੇਂ - ਗੋਲੈਨਾਂ ? ੯(1)</p> <p>ਅ) ਅਤੇ ਲਸ਼ਕੁਗਾਂ ਸਾਹੋਦਰੇ ਗੁਲੁਹਾਂ ਏਵਾਹਾਂ ਕਿਵੇਂ - ਗੋਲੈਨਾਂ ? ੯(1)</p>
------	---

SECTION C — Composition and Writing

ੴ(6)	ਸਾਦੇਂ ਗਾਰ੍ਭਿਕੀਂ ਵਿਖੇ ਪੱਧਰਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਸਥੇ (ਗੋਬਿੰਧ/ ਪੱਧਰ) ਨਾਲ ॥	ੴ(8)
	ਅ) ਲੇਣਾ - ਪੈਚਾਂਡਾਂ ਵਿਖੇ ਸਹਾਇਤਾ ॥ ਬ) ਨਾਨੀ ਨਾਨੀ ਹਲੇਕੇਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥ ਦ) ਹਨੌਰ ਨਸੇਫ਼ ॥	
ੴ(7)	ਅਸਥੇਵਾਂ ਵੀ ਜੇਤੇ ਹਨ ਮੁਹਿੰਮੀਂ ਦੇਖਣਾ ਜਾ- ਟੋਟੀ ਸ਼ਲੋਹਾਂ ਸੁਝੋ ਛੋਹੀਆਂ ਸ਼ਲੋਹਾਂ ਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ (Class XI) ਦੇਖਣਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਾਨਾ ਹੋਵੇਂ ਤਾਂ ਲੇਕਿ ਨਾਲ ਦੀਵਾ- ਟੂ ॥ (ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਲਾਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੰਚਾਰ ਵੀ ਹੈ ॥)	ੴ(6)
ੴ(8)	ਸਾਦੇਂ ਗਾਰ੍ਭਿਕੀਂ ਗੋਬਿੰਧਿਕੀਂ ਵਿਖੇ ਪੱਧਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿਖੇ ਜੇਤੇ ਹਨ ਗਾਰ੍ਭਿਕੀਂ ਨਾਲ ॥	5m x 6 = 30
	ਅ) ਪੱਧਰ ਸ਼ਲੋਹਾਂ ਸੰਤੋਖ ਸ਼ਲੋਹਾਂ ॥ ਬ) ਜਾਨਿਆਂ ਸੰਗ੍ਰਹ ਵਿਖੇ ਪੱਧਰ ਵਿਖੇ ॥	(3 x 2 = 6)

SECTION D — Literature

୧୯(୧୨)	ସହିତ ଦେବତା କାହାର ଜୀବିତରେ ଗାନ୍ଧିଜୀ ॥	୨x୫=୧୦
	iii) ଏଠିଛି କୋଟି ପୁଣ୍ୟମର୍ମାଣ କାହାର ଜୀବିତରେ ଏହିତ ଦୂରେଷେଷେନ୍ଦ୍ରିୟରେ କୌଣସିଲେ ?	(4x2=8)
	iv) କାହାର ଜୀବିତରେ କାହାର କାହାର କାହାର କାହାର ?	
	ମାତ୍ର କାହାର ଜୀବିତରେ କାହାର କାହାର କାହାର ?	
	v) କୌଣସିଲେ କାହାର କାହାର କାହାର ?	
୧୯(୧୩)	ମନେଶ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କରେ ଏବାରୀର ଗାନ୍ଧିଜୀରେ କାହାର ଜୀବିତ ॥	୧x୧=୧
	iii) “ଏହିକାଳେ ପୁଣ୍ୟମର୍ମାଣ କାହିଁକି-କାହିଁକି କାହିଁକି ଏହାରକାଳେ କାହାର କାହାର ?”	(1x4=4)
	— କୌଣସିଲେ କାହାର କାହାର ?	
	iv) ଏହିକାଳେ ଏହାର କାହାର କାହାର ?	
	— କୌଣସିଲେ କାହାର ?	
	v) କାହାର କାହାର କାହାର ?	
	— କାହାର କାହାର ?	
	vi) କାହାର କାହାର ?	
	— କାହାର କାହାର ?	
୧୨(୧୪)	କୌଣସି ଏହାର କାହାର-କାହାର କାହାର କାହାର କାହାର ॥	୫ (୬)
	iii) ଏହି କାଳେ କାହାର କାହାର କାହାର “କୌଣସି” — କାହିଁକି କାହିଁକି କାହିଁକି କୋଟି କାହାର କାହାର କାହାର କାହାର କାହାର କାହାର ॥	
	— ଏହାରକାଳେ ,	
	iv) କୌଣସି ଏହାର କାହାର ଏହାର ଏହାର ଏହାର ଏହାର ଏହାର ॥	

೯೭(15)	<p>“ ಹಣಕಾಸು ಅಧಿಕಾರಿ ! ಜೀವ ಪಾಪಗಳ ದೇಹದಲ್ಲಿ ! ಶಾಂತಿ ಕಡ್ಡಿ ತೇವನ್ನು ಉಂಟಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದು , ಹಣಕಾಸು ಲೇಖನಿಗೆ — ಸರ್ವಾಗ್ರಹ ಶಾಂತಿಯನ್ನು , ಗೋಳಿಗ್ರಹ ಪಾಪಗಳನ್ನು , ಅಮಾತ್ಯ ಪಾಪಗಳನ್ನು ; ” — ಅಧಿಕಾರಿ ಲೇಖನಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ? ನಾನು ಈ- ಮೆಲ್ಲಿ ಲೇಖನಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ? ಗಾರಿಗೆ ವೇಳಿಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗಾದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾಗೆ ?</p>	$1+1+2=4$ $(1+1+4=6)$
೯೭(16)	<p>ಆರ್ಥಿಕ ಸರ್ವಾದ ಗಣರಾಜ್ಯಾದ ಗೋಪನೀಯ ಗಾರ್ತಿಗ್ಗು </p> <p>ಇ) “ ಸರ್ವಾಗ್ರಹ ದೇಶಿಗ್ಗು ಸರ್ವಾಗ್ರಹ ಲೇಖನಿಗಳನ್ನು ಲೇಖಿಸುತ್ತಿರು ಸರ್ವಾಗ್ರಹ ಸಾಧನಾರ್ಥ ” — ಮಾರ್ಗಾದ ಸ್ಥಾನ ಮಾಡಿ ಯಾಜಿಷಾಯ ಲೇಖನಿಗಳನ್ನು ? ನಿ) “ ಸರ್ವಾದಾಗ್ಗು ಲೇಖಿಸುತ್ತಿರು ಸರ್ವಾದಾಗ್ಗು ಲೇಖಿಸುತ್ತಿರು , ಸರ್ವಾದಾಗ್ಗು ಲೇಖಿಸುತ್ತಿರು ” — ಯಾಜಾರ್ಥಾದ ಸರ್ವಾದಾಗ್ಗು ಮಾರ್ಗಾದ ಸ್ಥಾನ ಮಾಡಿ ? ಮಾರ್ಗಾ- ದಾಗ್ಗು ಸರ್ವಾದಾಗ್ಗು ಸರ್ವಾದಾಗ್ಗು ಗೋಪನೀಯ ಲೇಖನಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ? ಒ) “ ಹ್ಲಾಂ ಇಡೀ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಸ್ತಾವಿತ ಕಳಂತು ಸಂಪರ್ಹಿ ” — ಸರ್ವಾದಾಗ್ಗು ಸರ್ವಾದಾಗ್ಗು ಮಾರ್ಗಾದ ಸ್ಥಾನ ಮಾಡಿ ?</p>	$2 \times 4 = 8$ $(4 \times 2 = 8)$

98(17)	મહારાજ સેવાનીએ અનોન્ન ગોદુંડું રાંણા	
	રાંણા ગાર્ટિલું	5×5=5
iii)	“એનું એનું જીસનીએની એ ”	(1×5=5)
	— ‘જીસનીએની એ’, લેન્ડાની વિભાગ દીઠણાં?	
m)	વિકાનીએ અસુધાર કરીએકષેક, ‘સાફાનું કોણ- દુનું’ લેનું હા?	
c)	“અદ્રોધ હિંદુષ નસંણ રોદુંથી કો અસા અનીએ પરટા કોન્ચાની ”	
	— કો એનું લેનું વિભાગ એનું કો હા?	
#)	કોણંસં એણી લ્લસાની લ્લસસસદેહાણ વિનું ગાંધુણ લેણાંશાં?	
ग)	વિચાર એણુણ ગાણેણાણસ નહીંન વિનુણાણ વિનું હો લેનુણાં?	